

РЕЦЕНЗИЯ

От: професор д-р Иван Петров Палигоров, научна специалност Икономика и управление, катедра „Управление на ресурсите и природоползването“, факултет „Стопанско управление“ на Лесотехническия университет

Относно: конкурс за академичната длъжност **професор** по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност “Икономика и управление (екоикономика), обявен в ДВ бр.7/19.01.2018 г., за нуждите на Бизнес факултета на УНСС.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Икономика на природните ресурси“, на Бизнес факултета на УНСС, съгласно Решение на АС № 8/13.12.2017 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 675/16.03. 2018 г. на Ректора на УНСС.

2. Информация за кандидатите в конкурса

По обявения конкурс депозирани документи за участие има един кандидат – доцент д-р Албена Годорова Краева-Митева, от катедра „Икономика на природните ресурси“, на Бизнес факултета на УНСС.

Доц.д-р Албена Краева-Митева завършва висше образование по специалността Аграрна икономика през 1987 г. в УНСС (тогава ВИИ „Карл Маркс“). През периода 1994-1999 г. разработва и защитава дисертация в УНСС и получава ОНС Доктор.

През периода 2001-2007 г. е главен асистент в катедра Аграрен бизнес на Бизнес факултета на УНСС. От 2007 г. е доцент в катедра „Икономика на природните ресурси“, на Бизнес факултета на УНСС.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

От текста на протокол № 3/14.11.2017 г. от заседанието на Съвета по хабилитация на УНСС е видно, че кандидатът по конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ в УНСС – доц. д-р Албена Краева-Митева, съответства на количествените и качествените изисквания, приети от АС на УНСС.

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

В изпълнение на задължителните изисквания на чл.29 от ЗРАСРБ кандидатът по конкурса е доктор по Икономика и управление от 1999 г. и заема академичната длъжност „доцент“ повече от 2 академични години. Представила е за участие в конкурса публикуван монографичен труд, както и публикации в специализирани научни издания, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“.

В изпълнение на допълнителните изисквания за УНСС съгласно чл.15, ал.1 от ЗРАСРБ и чл.60, ал.3 от ППЗРАСРБ след заемане на академична длъжност „доцент“, има изпълнена годишна учебна заетост за последните 5 години от над 2200 часа, автор и съавтор е на 6 курса за студенти в ОКС Бакалавър и 3 за Магистър, има издени 4 учебника, от които 1 самостоятелен. Участвала е в 9 проекта като член на екипа и на 1 е била ръководител. Има 19 участия в научни конференции в страната и 10 в чужбина. Има участия още в 8 монографични издания и 1 студия. Има една публикувана статия в специализирано научно издание, индексирано в Scopus, 9 статии в други специализирани индексирани научни списания, както и 25 статии в специализирани научни списания с редколегия. Има забелязани 48 цитирания на 24 публикации. Членува в една международна асоциация.

В обобщение кандидатът по конкурса за академичната длъжност „професор“ изпълнява задължителните изисквания, както и допълнителните количествени изисквания на УНСС.

3.2. Изпълнение на качествените изисквания

От становището на Съвета по хабилитация в УНСС, както и подробно в представената карта е видно, че кандидатът по конкурса за академичната длъжност „професор“ в УНСС съответства по съвкупност на качествените изисквания, приети от АС на УНСС.

Тя е утвърден изследовател с приноси в националното развитие на знанието. Участва в подготовката и разработването на нови учебни програми на български и английски език. Развива активна консултанска и управленска дейност извън УНСС. Била е член на 4 научни журита за защита на ОНС Доктор, участвала е като член на научния и на организационния комитет на международната научна конференция „Управление и устойчиво развитие“, организирана от ФСУ на ЛТУ, участвала е в изготвянето на становища при оценка на областни стратегии на областите Враца и Сливен и на общинския план на Горна Оряховица.

Доц. д-р Албена Краева-Митева е утвърден лектор и е водещ преподавател в специалност "Екоикономика" по няколко дисциплини на български и английски език. Разработва нови учебни програми по дисциплини за ОКС Бакалавър и Магистър, както и за ОНС "Доктор".

Кандидатката е получила обществено признание като член на управителни съвети в областта на здравеопазването и като член на работна група по Наредбата за прилагане на ПРСР 2014-2020.

Като член на Факултетния съвет и участник с доклади в конференцията на Европейската асоциация на агроикономистите е допринесла за утвърждаване на доброто име на катедрата, Бизнес факултета и УНСС.

Доц. д-р Албена Краева-Митева има своя принос в утвърждаване на образователните традиции и академичния дух. В отношенията си с колегите преподаватели и служители, както и със студентите е етична и толерантна. Привърженик е на свободното изразяване на мнения, приема с благодарност препоръки, мнения и критични бележки от страна на колегите си.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

От представените документи е видно, че доц. д-р Албена Краева-Митева е утвърден преподавател от кариерата. Тя е лектор и е водещ преподавател в специалност "Екоикономика" по дисциплините "Икономика на околната среда и природните

ресурси", "Екобизнес", "Ресурсен мениджмънт", "Управление на еко-конфликти", "Интегрирана екологична оценка" на български и английски език. Разработва нови учебни програми по дисциплини за ОКС Бакалавър: „Икономика на околната среда и природните ресурси“, «Economics of the Environment and Natural Resources», „Екобизнес“, „Управление на екологични конфликти“, „Ecological Conflicts Management“, „Ecology and Sustainable Development“; за ОКС Магистър: „Екомониторинг и оценка на екосистемните услуги“, „Организационно поведение“, за ОНС "Доктор" – „Екологична икономика" и „Оценка на устойчивостта и управление на екологичните конфликти". Автор е на учебник и учебно помагало по дисциплина в университетския блок "Екология и устойчиво развитие". Допринася за развитие на ефективна учебна среда и въвеждане на иновации в обучението на студенти и при провеждане на практическо обучение. Интересът на студентите към избираемите курсове, водени от кандидатката е постоянен.

Може да се оцени категорично, че кандидатът по конкурса има натрупан достатъчно преподавателски опит, има висока степен на подготвеност, както и съответната академична компетентност за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност “Икономика и управление“ (екоикономика), за нуждите на катедра Икономика на природните ресурси на Бизнес факултета на УНСС.

5. Обща характеристика на представените научни трудове

5.1. Основни направления в изследователската дейност

Представената научна продукция от кандидата по конкурса доц. д-р Албена Краева-Митева позволява да се открият няколко направления на научните ѝ интереси, които по брой на представените научни трудове могат да се подредят по следния начин:

- **Екология и устойчиво развитие.**
- **Аграрен мениджмънт.**
- **Социално развитие.**
- **Зелена икономика и зелени работни места.**

Колкото и условно да е това деление в началото на изследователската ѝ кариера работи повече в областта на Аграрния мениджмънт, в която област е нейната най-голяма компетентност след хабилитирането ѝ за „доцент“, като продължава да работи в тази сфера и след това. На тази проблематика са посветени 21 публикации, в т.ч. 2 учебника, 2 проекта, 1 монографично издание и 1 студия, 8 доклада на конференции, 6 статии в научни списания.

Развитието ѝ продължава паралелно в областта на Социалното развитие с общо 22 от представените публикации, в т.ч. 3 монографични издания, 3 проекта, 10 статии в научни списания.

Вторият дял, ако може да бъде обединен, от представената научна продукция е в областта на Екологията и устойчивото развитие и Зелената икономика и зелените работни места, съответно 33 и 12 публикации, в т.ч. 2 учебника, 4 монографични издания, сред които 1 самостоятелна монография, 5 проекта, 19 статии.

Следва да се отбележи, че развитието на изследователките способности се основава на работата по проекти, което допринася за натрупване на опит и повишаване на

компетентността. Резултатите са добра основа за публикуването на монографични издания, научни статии и доклади, както и разбира се учебници и учебни помагала.

5.2. Обобщение на получените научни и/или научно-приложни резултати

Получените резултати в посочените области на научните изследвания могат да се обобщят по следния начин:

Като научни и методични могат да се посочат резултатите, свързани с изясняване и разкриване на нови страни на устойчивото екологично развитие на земеделието и на биологичното производство на екологични продукти; разкриването на зависимости между възможностите за ускоряване на устойчивото регионално развитие и земеделско производство и екологизацията на икономиката; доразвиването на проблематиката за ролята на мултифункционалния модел на земеделие и ролята му за развитието на селските райони, както и възможностите за сдружаване и коопериране на бизнес организациите с цел намаляване на риска при функционирането на земеделските стопанства; допълването и доразвиването на методологичните основи за усъвършенстване на организационния статут на трудовопроизводителните кооперации като социални предприятия в условията на стратегията Европа 2020; доразвиването на екоикономическите знания, чрез разширяване на обобщаващата дефиниция за зелените работни места, разкриването на техните основни характеристики и особености в нашата страна, както и добрите практики, позволяващи ускоряване процеса на екологизация на икономиката; разработената методическа рамка за анализ на производство на биопродукти, както и на критерии и индикатори за анализ на състоянието и проблемите на лозаро-винарския сектор; доразвита е методиката за изследване на зелените работни места, както и на добрите практики, съдействащи за ускоряване процеса на екологизация на икономиката.

Като приложни резултати могат да се обобщят наравените предложения за създаване на клъстерни образувания в лозаро-винарския сектор в страната, както и конкретни насоки за развитие на винения туризъм; разработените препоръки за подобряване на функционирането на МИГ в България, които могат да се използват при управление на реализацията на стратегиите за местно развитие; представените добри практики за създаване на зелени работни места и разработените препоръки за разширяване обхвата на тези работни места.

Като резултати в областта на образованието и обучението могат да се посочат учебниците по „Малък и семеен агробизнес“, „Екология и устойчиво развитие“ и «Управление на земеделското стопанство»; методичните разработки и практическите решения, които се съдържат в учебната публикация „Екология и устойчиво развитие“, която се използва в учебния процес на студентите при практическите занятия по едноименната дисциплина, на основата на характеристика на екологичната ситуация са изведени основните проблемни области, разгледани са характеристиките на различните видове екосистемни услуги, както и същността и основните принципи на екосистемния подход.

5.3. Преценка на монографиите

В материалите по конкурса са представени 8 монографични издания, 7 от които са разработени в колектив и 1 е самостоятелна. 5 от колективните монографични издания са публикувани в периода 2008-2014 г. и 2 са публикувани през 2017 г. от УИ „Стопанство“, по съответната процедура на издателството. В тези монографични издания са обобщени резултатите от научни проекти, финансирани от НИД на УНСС,

като проектите и отчетите са рецензирани по процедурата на УНСС. Всички монографични издания са посветени на икономиката и управлението на земеделието и на различни сектори в него. Фактът, че колективите участвали в разработването на тези издания включват колегите от катадрата, а въпросите в тях са развити много задълбочено и компетентно, е достатъчно основание да се даде една висока оценка за тяхното ниво.

Самостоятелното монографично издание е посветено на възможностите на зелената икономика за разширяване на устойчивото производство на биологично грозде и вино в България. Публикувана е през 2017 г. и е рецензирана. Основната цел на разработката е да се разкрият същностните характеристики на зелената икономика, политиките и мерките за създаване на „зелени“ работни места, да се анализират практиките и оценят възможностите за създаване на зелена заетост и за увеличаване на биологичното производство на грозде и вино в лозаро-винарския сектор. На основата на преглед на теоретичните основи на устойчивото екологично развитие на земеделието и на биологичното производство на грозде детайлно са представени научните основи на устойчивостта в земеделието и био-земеделието. Изяснени са особеностите на устойчивото развитие на лозаро-винарския сектор и на био производството на грозде и вино. Разгледана е същностната характеристика на зелената икономика в контекста на устойчивото екологично развитие, както и връзката между зелените работни места и подобряване на качеството на околната среда и природните ресурси в условията на устойчиво развитие на производството.

Представена е екологичната политика и нормативната уредба за създаване на зелени работни места при производството на биологично грозде и вино. Разработена е и е приложена методологическа и методическа рамка за изследване на обхвата на зелените работни места и на възможностите за екологично развитие на лозаро-винарския сектор. Анализирани са и са оценени лозаро-винарския сектор и предпоставките за разширяване на биологичното производство на вино и грозде. Представени са насоки и предложения за развитие на организационните структури на лозарския сектор и на интеграционните връзки между тях. Представени са възможностите на винения туризъм за разширяване производството и търговията на биовино.

Общата оценка, която може да се направи е, че монографичните издания представляват завършени комплексни изследвания по някои от най-актуалните въпроси в областта на икономиката и управлението на земеделието. На основата на резултатите са представени възможности за устойчиво икономическо развитие, за разкриване на зелени работни места и прилагане на екологични практики.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам заявените от кандидата приноси съдържащи се в представените за участие в конкурса трудове, като си позволявам да ги обединя по следния начин:

6.1. Научни приноси в областта на теорията и методологията

- На основата на анализ на принципите и условията определящи дейностите на зелена икономическа заетост в контекста на устойчивото развитие, са доразвити и се дообогатяват теоретичните и методологични основи на устойчивото екологично развитие на земеделието и на биологичното производство на екологични продукти. Направени са теоретични обобщения и изводи за изследване на проблемите на управлението на устойчивото развитие на основните икономически сектори на земеде-

лието. [П.2.6.1.(1), П.2.6.1.(3), П.2.3.(5), П.2.4. (1), П.2.4. (3), П.2.4. (5), П.2.4. (6), П.2.4. (8), П.2.4. (11), П.2.4.(13), П.2.4.(18), П.2.5.(8), П.2.7.1. (1), 2.7.3.(1), 2.7.3.(12), 2.7.3.(25)]

- Разкрити са нови зависимости между възможностите за ускоряване на устойчивото регионално развитие, земеделското производство и екологизацията на икономиката. Направени са предложения за решаване на екологичните проблеми в регионален аспект и за постигане на устойчиво развитие на селските райони и повишаване на тяхната конкурентноспособност. [П.2.6.1.(1), П.2.6.1.(3), П.2.3.(3), П.2.3.(8) П.2.4. (1), П.2.4. (3), П.2.4. (5), П.2.4. (6), П.2.4. (8), П.2.4. (9), П.2.4. (13), П.2.5. (8), П.2.7.1. (1), П.2.7.2. (1), 2.7.3.(2), 2.7.3.(5), 2.7.3.(8), 2.7.3.(9), 2.7.3.(11), 2.7.3.(13), 2.7.3.(25)]

- Обогаत्या се разбирането за връзките между успешното разрешаване на екологични конфликти и възможностите за постигане на устойчиво развитие на регионите и агробизнеса. [П.2.6.1.(4), П.2.3.(1), П.2.4. (13), П.2.7.2. (2), 2.7.3.(6), 2.7.3.(7)]

- Формулирани са предложения за развитие на мултифункционалния модел на земеделие и ролята му за развитието на селските райони, както и възможностите за сдружаване и коопериране на бизнес организациите за намаляване на риска при функционирането на земеделските стопанства. Дообогатено е разбирането за спецификата на компетентностите, нужни за успешно управление на стопанствата в селските райони [П.2.3.(9), П.2.4. (4), П.2.6.1.(2), П.2.3.(2), П.2.4. (2), П.2.5.(4), П.2.5.(5), 2.7.3.(10), 2.7.3.(16)]

- Обогащено е разбирането и методологичните основи за връзките между моделите на земеделие и възможностите за развитие на селските райони в изпълнение на политиката за развитие на селските райони и приложението им в нашата страна, като са обосновани възможности за създаване на жизнеспособни селски райони. [П.2.4.(7), П.2.6.2.(9), П.2.5.(2), П.2.5.(3), П.2.5.(5), П.2.5.(10), П.2.7.2. (4), П.2.7.2. (9), П.2.7.3.(3), П.2.7.3.(4)]

- В контекста на стратегията Европа 2020 са доразвити методологичните основи за усъвършенстване на организационния статут на трудовопроизводителните кооперации като социални предприятия. [П.2.6.1.(6), П.2.3.(6), П.2.4.(10), П.2.4.(12), П.2.4.(15), П.2.5.(1), П.2.5.(6), П.2.5.(7), П.2.7.2. (3), П.2.7.2. (5), 2.7.3.(14), 2.7.3.(17), 2.7.3.(18), 2.7.3.(19)]

- Разкрити са възможности за създаване на жизнеспособни селски райони и подобряване опазването на природните ресурси чрез прилагане на стандартите за социална и екологична отговорност и активното участие на всички заинтересовани страни с целенасочени действия за развитие на селските райони. [2.7.3.(11), П.2.6.1.(5), П.2.6.1.(8), П.2.3.(4), П.2.3.(7), П.2.7.2. (7), П.2.7.2. (8), 2.7.3.(15), 2.7.3.(21)]

- Доразвити са знанията в областта на екоикономиката, като е предложено разширяване на обобщаващата дефиниция за зелени работни места, разкриват се техните основни характеристики и особености в нашата страна, както и добрите практики, позволяващи ускоряване процеса на екологизация на икономиката. [П.2.6.1.(7), П.2.3.(10), П.2.4.(14), П.2.4.(16), П.2.4.(17), П.2.4.(19), П.2.5.(9), П.2.7.2. (6), 2.7.3.(20), 2.7.3.(22), 2.7.3.(23), 2.7.3.(24)]

- Разработена е методическа рамка за анализ на производство на биопродукти, както и критерии и индикатори за анализ на състоянието и проблемите на лозаро-винарския сектор. Правят се предложения за постигане на устойчиво биопроизводство на грозде и вино. [П.2.6.1.(1), П.2.6.1.(4), 2.7.3.(1), П.2.7.3.(2), 2.7.3.(25)]

6.2. Научно-приложни приноси

- На основата на анализ на моделите на устойчиво производство на биологично вино и грозде в България се правят предложения за създаване на клъстерни образувания в лозаро-винарския сектор в страната, както и конкретни насоки за развитие на винения туризъм. [II.2.6.1.(1), II.2.6.1.(4)]

- Предлагат се решения за адаптиране на трудовопроизводителните кооперации към промените на бизнес средата и развитието на социалното пазарно стопанство. Разработени са препоръки за подобряване функционирането на МИГ в България, които могат да се използват при управление на реализацията на стратегиите за местно развитие. [II.2.6.1.(5), II.2.6.1.(6)]

- На основата на добри практики за създаване на зелени работни места са разработени препоръки за разширяване обхвата на тези работни места. [II.2.6.1.(7)]

6.3. Приноси в областта на образованието

Високо следва да се оценят учебниците по дисциплините „Малък и семеен агробизнес”, „Екология и устойчиво развитие” и „Управление на земеделското стопанство“. Те биха представлявали интерес не само за студентите, а и за всички заети в практиката на управление на бизнеса в земеделието.

В учебника по „Екология и устойчиво развитие” са представени не само трите измерения на устойчивостта и взаимодействието между тях, а е представен екологичния подход към устойчивостта и същностните характеристики на взаимодействието в системата „икономика-околна среда“. Представена е авторовата гледна точка по отношение класификацията на показателите за измерване на устойчивостта, изискванията на които тези показатели трябва да отговарят и са представени различните модели за анализ на устойчивото развитие.

Методичните разработки и практическите решения, които се съдържат в учебната публикация „Екология и устойчиво развитие” се използват в учебния процес на студентите при практическите занятия по едноименната дисциплина. Очертани са основните проблемни области на съвременната екологична ситуация. Разгледани са характеристиките на различните видове екосистемни услуги, както и основните принципи на екосистемния подход.

В заключение следва да се обобщи, че представената научна продукция съдържа безспорни научни, научно-приложни и образователни приноси, които са лично дело на кандидата.

7. Критични бележки и препоръки

Оценката на представената по конкурса научна продукция позволява да се отбележи стриктното придържане към изискванията за прецизност и задълбоченост, за преследване на пълнота в изследването на научната тематика, поради което съществени пропуски не могат да се посочат.

Като критична бележка би могло да се посочи наличието на незначителни повторения в някои публикации посветени на лозаро-винарския сектор.

Основните акценти в продукцията на кандидатката са два – от една страна, участие в научни проекти и подготовка на монографични издания, учебници и учебни помагала и от друга, публикуване на доклади в научни конференции и научни статии за популяризиране на научните достижения. Това създава усещане за по-голяма широта на преподавателските, научните и изследователските интереси в областта на земеделието.

Резултатите от изследванията на авторката позволяват обясненията да са разбираеми, без да пострада висотата на научния стил. От друга страна, резултатите са достатъчни като обем, за да позволят някои препоръки да бъдат по-категорични.

Посочените критични бележки не намаляват качеството на представената научна продукция. По-скоро следва да се приемат като препоръка за бъдещата дейност на кандидатката.

8. Заключение

Оценявайки по съвкупност представената научна продукция определено считам, че кандидатката по конкурса доц.д-р Албена Тодорова Краева-Митева е в пълно съответствие с изискванията за заемане на академичната длъжност «професор»: притежава ОНС «Доктор»; повече от 11 години е доцент; представила е повече от необходимия минимум публикувани монографични трудове, както и други публикации в специализирани научни издания, с безспорни научни, научно-приложни и учебно-методични приноси, които не повтарят тези, за придобиване на ОНС «Доктор» и на академичната длъжност «Доцент».

Предлагам доц.д-р Албена Тодорова Краева-Митева да бъде избрана за заемане на академичната длъжност „професор” по научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Икономика и управление (екоикономика), обявен в ДВ бр.7/19.01.2018 г., за нуждите на Бизнес факултета на УНСС.

София, 23.04.2018 г.

Рецензент:

/проф. д-р Иван Палигоров/